

Könyvszemle

SIPOS JÚLIA GONDOZÁSÁBAN

BESZÉLŐ VÁROSOK

Hosszú évek óta vártam egy ilyen könyvre! – ezek voltak az első gondolataim, amikor elolvashattam a *Beszélő városok* sorozat Kőszegről szóló első kötetét. Gyerekkoromban és kamaszként mindig az érdekelt a legjobban a múltunkból, hogy a mindennapokban mi történt, hogyan zajlottak a hétköznapok, a reggelek és az éjszakák, a háttérben zajló események. Az ilyen történeteket kerestem, amiket alig találtam annak idején. Az akkor elérhető, olvasható történelem nem nagyon érintett meg, a királyok, birodalmak, csaták nem vonzottak. Sokkal inkább a királycsinálók, az apródok, a csavargók és a szerelmesek érdekelték volna, de ezekről nagyon kevés írás született akkoriban. Aztán később jöttem rá a tanulmányaim során, hogy ezek a mindennapi történetek mi saját magunk vagyunk. Hiszen a kollektív tudat és a kollektív tudattalan révén a múltbeli történetek generációkon keresztül élnek tovább, és mikor ezeket olvassuk, akkor a saját történeteinkkel is találkozunk. A különböző szintű kollektív tudat képeivel, koncentrikus körökként a családtól a helyi kisközösségeken, városokon, nemzeteken át egészen a teljes glóbuszig terjedően. Az ilyen történeteket olvasva egyben a saját múltunkkal kerülünk kapcsolatba, és nézünk szembe vele.

Érdeemes itt távoli párhuzamot vonnunk a Hellinger-féle családállítással, amelynek során moderált közegben az egyén részt vesz egy olyan csoportos munkában, ahol a kollektív tudattal és tudattalannal való találkozása során szembesül saját magával, a régmúltban gyökerező történetével, az őseivel és az idők során felhalmozott értékeivel. Ahogy belemerültem, a *Beszélő városok* kötetet úgy éltem meg, mint egy városi családállítást, amikor a városi közösség egyszer csak elkezd beszélgetni, gondolatokat, érzéseket, emlékeket, értékeket megosztani egymással. Megfelelő keretek között, kellő időt és teret hagyva mindegyik, olyan értékelemzéshez jutunk, amely egyedi lehetőséget nyújtva a számunkra a saját múltunkat, valamint a családunk és a közösségünk történeteit dolgozza fel. Ezekkel a kőszegi történetekkel így együtt, egy csokorként bemutatva, a szerzők követendő példát mutatnak arra, hogyan készítsünk hiteles értékleltárt, akár egyénként, akár közösségként.

Kőszeg a magyar kollektív tudat jóval nagyobb szeletét foglalja el, mint maga a település földrajzilag az országon belül. Ezért azt mondhatjuk, hogy aki ma-

gyarként ezt a könyvet olvassa, egyben a saját életével, múltjával, közösségével is találkozik, úgyhogy mindenképpen érdemes beszélgetni ezzel a könyvvel. És különösen, ha ott járunk Kőszegen, és ezek között a házak között éljük meg ugyanezeket a történeteket, mert akkor még mélyebben tudunk beszélgetni saját magunkkal és a múltunkkal. Emellett ennek a könyvnek nemcsak a személyek számára nyújtott élményei érdekesek, hanem a társadalmi hatása is jelentős. A kőszegi Felsőbbfokú Tanulmányok Intézetében foglalkozunk a „Kreatív város, fenntartható vidék” nevű társadalmi innovációs programmal, amiben azt valljuk a kutatásaink eredménye nyomán, hogy egy város és a régiója akkor lehet életképes, sikeres és tartósan fenntartható, ha a gazdasági és természeti környezetét saját értékeire alapozva tudja kihasználni, kiaknázni. Az adott közösségen belüli emberi értékeket kell megismernünk, szembesülnünk kell a múltunkkal, adott esetben megbocsátani magunknak és másoknak, és ami a legfontosabb, ezeket az értékeket művelnünk, „kultiválnunk” kell. Az angol *cultivation* kifejezésre ebben az esetben a széles értelemben vett kultúra szót tudjuk használni, a természeti, gazdasági és épített környezet keretei között nekünk kell az értékeink ápolása révén az adott társadalmi hálózatot működtetni, az emberek közötti széles körű együttműködések létrehozni – kultiválni. Gondoljunk beszédes nyelvünk néhány rendkívül találó kifejezésére, szavára! Szervezeti kultúra, amely akkor teremti meg a legtöbb értéket, ha teret ad a kreativitásnak és spontaneitásnak, valamint egyaránt szolgálja az egyén és a közösség céljait. Beszédművelés és nyelv-művelés, a gondolatok, érzések, tapasztalatok pontos átadásának elősegítésére, az értékteremtést megalapozó jó együttműködés támogatására. Testkultúra, amely túlságosan háttérbe szorult a kényelmes fogyasztói társadalom keretei között, különösen Magyarországon, de a világ legtöbb pontján ugyanúgy. Olyannyira, hogy vezető orvosi lapok fogalmazznak meg olyan egyszerű üzeneteket, mint „emberek, mozogjatok többet!” Lelkigyakorlat, amely ugyan a keresztény valláshoz kötődik, módszerei mégis univerzálisnak, vallástól függetlennek tekinthetők, mint például a csendmeditációs, a zarándok, a filmes, a böjtölős és a bibliadrámás lelkigyakorlat. A széles értelemben vett kultúra fenti megnyilvánulásai mind, mind azokat az értékeinket működtetik, amelyek rendkívül fontosak az emberi léthez, bár sokszor nagyon nehezen tudjuk meghatározni, leírni, kategorizálni őket. Különösen egyetérteni bennük. Ugyanakkor egyéneként eltérő erősségű és tudatosságú tapasztalati tudásként, legalább mintegy búvópatakként ott húzódik egyéni és közös életünk mindennapjaiban.

A *Beszélő városok* kötet ahhoz nyújt segítséget, hogy saját magunk és közösségeink értékeit megismerjük, felismerjük, beszélgessünk velük, ezáltal gazdagítsuk, tudatosítsuk, majd felhasználhatóvá, kultiválhatóvá tegyünk közülük minél többet. Az utóbbi években azt tapasztaljuk, hogy a kis- és középvárosok élhetősége megnő Európában, hiszen az értékeinket sokkal inkább meg tudjuk élni egy ilyen közegben, az ottani hálózat, a közösség sokkal jobban feldolgozza

ezeket, működteti a mindennapokban, és így teszi együtt élhetővé az adott várost a kultúrája és az értékei révén. A társadalmi innovációs programunk gyakorlata alapján azt javasoljuk minden közösségnek, minden településnek, hogy készítse el saját hasonló értéktárát. Szembesüljön értékeivel és kezelje azokat a helyükön, hiszen csak akkor lesz tartósan, akár generációkon keresztül életképes, ha ezeket a megfelelő szinten tudja a mindennapokban kultiválni, mert csak ezekre lehet a fenntartható jövőt építeni. Emellett a szomszédos vagy egy régióba tartozó városok és települések számára kiderül, hogy sokkal több a hasonlóság, mint a különbség köztük, ami a ma egyre fontosabbá váló területi együttműködésekhez ad alapot. Segít félretenni a fölösleges rivalizálásokat, közelebb hozza a földrajzilag is összetartozó társadalmi hálózatok tagjait, ami a rendelkezésre álló erőforrásaik jobb kihasználását teszi lehetővé. Ezzel javítva életképességüket, elősegítve társadalmi alkalmazkodásukat, tartós, kiegyensúlyozott fejlődésüket. Ezért is rendkívül örömteli, hogy ennek a sorozatnak az első kötete után lesz folytatása, és a városok beszélni fognak, és mi beszélgetni fogunk a városainkkal, aminek révén jobban megismerjük saját magunkat, és sokkal jobban fogjuk tudni kultiválni az értékeinket. Nagyon köszönöm a szerzőknek a gyerekkorom óta keresett élményt, amit a kötet nyújtott, emellett a mindannyiunk fejlődését szolgáló társadalmi innováció szempontjából a közösségek számára kiemelkedően fontosnak tartom ezt a művet.

(Mátay Mónika szerkesztő: Beszélő városok – Kőszegi történetek. Kőszeg: Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete, 2019)

Lantos Zoltán

a „Kreatív város, fenntartható vidék”
Társadalmi Innováció kutatásvezetője